

2023 – “Heydər Əliyev ili”

Keçdiyi böyük, mənalı və şərəfli həyat yolunun zaman və məkan anlayışına sığmayan dahi şəxsiyyətin 1969-cu ilin yayında Azərbaycana rəhbər təyin olunması ilə respublikamızda həyat ritmi büsbütün dəyişdi, hər yerdə canlanma və yüksəliş, tikinti-quruculuq işləri başlandı. Xalqımızın böyük oğlu Heydər Əliyev respublika iqtisadiyyatını böhrandan çıxarmaqla yanaşı, sosial infrastrukturun yaradılması, əhəlinin üzleşdiyi problemlərin təcili surətdə aradan qaldırılması istiqamətində də genişmiqyaslı tədbirlər planı işləyib hazırladı. Həmin tədbirlərin zaman-zaman və məntiqli ardıcılıqla həyata keçirilməsi Azərbaycanı keçmiş SSRİ-nin geridə qalmış aqrar respublikasından sürətlə inkişaf edən aqrar-sənaye regionuna çevirdi.

Bakı şəhərinin içməli suya gündəngünə artan tələbatının ödənilməsi istiqamətində həyata keçirilən genişmiqyaslı işlər də ulu öndərin adı ilə bağlıdır. Xatırladaq ki, 1960-cı illərdə paytaxt Bakı içməli su ilə “Şollar” və İkinci Bakı su kəməri, həmçinin Ceyranbatan su təchizatı qurğuları vasitəsilə təchiz olunurdu. Bu isə mövcud tələbatı ödəmir, sakinlərin içməli su təminatında ciddi çətinliklər yaradırdı. Belə bir şəraitdə Kür suyunun paytaxta gətirilməsi zərurəti yaranmışdı. Kür su kəmərinin birinci növbəsi kompleksinin inşasına 1968-ci ildə başlanılsa da, işlər olduqca ləng gedirdi. Yalnız respublikamızın rəhbəri Heydər Əliyevin 1970-ci il iyunun 10-da Azərbaycan KP MK-nin növbəti iclasında Kür su kəmərinin bi-

Ümummilli lider Heydər Əliyevin Vətən, xalq qarşısında misilsiz xidmətləri zaman keçdikcə xalqımız tərəfindən daha yüksək ehtiram və dərin minnətdarlıq hissi ilə xatırlanır. Gələn il mayın 10-da müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, görkəmli siyasi və dövlət xadimi Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyi tamam olur. Bu münasibətlə Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə 2023-cü il ölkəmizdə “Heydər Əliyev ili” elan edilib. İndi bütün Azərbaycan, dünyanın müxtəlif guşələrində yaşayan soydaşlarımız tərəfindən ulu öndərin bu yubileyinə yüksək səviyyədə hazırlaşılır.

Ümummilli liderin diqqət və qayğısı sayəsində cəmi bir il sonra – 1971-ci il sentyabrın 15-də ikinci növbə işə salındı. Azərbaycanın ictimai həyatı və xalq təsərrüfatı üçün son dərəcə mühüm əhəmiyyət daşıyan həmin obyektin istifadəyə verilməsinə həsr olunmuş təntənəli mərasimdə iştirak edən ulu öndər Heydər Əliyev belə bir

publikamızın digər iri şəhər və rayon mərkəzlərində də ilk mərkəzləşdirilmiş içməli və tullantı su sistemlərinin yaradılmasına başlanmışdır.

Ötən əsrin sonlarında Azərbaycan dövlət müstəqilliyini bərpa etmək imkanı qazandı. 1993-cü ilin yayında xalqın təkidli xahişi ilə hakimiyyətə gələn ulu öndər müəyyənləşdirdiyi

Kür Bakıya axdı gəldi...

nci növbəsinin istifadəyə verilməsinin sürətləndirilməsi ilə bağlı müvafiq təşkilatlara verdiyi konkret tapşırıqlardan sonra işlər məcrasına düşdü. Respublikanın iri tikinti təşkilatlarının bu vacib layihəyə səfərbər edilməsi, şənbə iməciliyinin müştəkil şəkildə keçirilməsi Kür su kəmərinin çəkilişini əsl ümumxalq tikintisinə çevirdi. Məhz bunun nəticəsi idi ki, 30 ay ərzində görülməli işlər təqribən 4 ay müddətində başa çatdırıldı.

Beləliklə, 1970-ci il sentyabr ayının 27-də Kür su magistralının birinci növbəsi istifadəyə verildi. Paytaxtımızın sosial-iqtisadi həyatı üçün son dərəcə mühüm əhəmiyyət daşıyan bu əlamətdar hadisəyə həsr olunmuş təntənəli mərasimdə çıxış edən dahi şəxsiyyət, ilk növbədə, Bakı və Sumqayıt sakinlərinə səmimi təbriklərini çatdıraraq dedi: “Bu gün biz Kür su kəmərinin çəkilişinin birinci mərhələsində qazanan qələbəni bayram edirik. Su hər bir kəs üçün sevinc və səadət rəmzidir. Ögür bu gün Kür suyu Bakıya axırsa, bu, böyük sevinc və səadət bayramıdır, bunu təmin etmiş adamların hamısı isə nəcib hünər göstərmişdir. Kür su kəmərinin birinci növbəsinin, gələcəkdə isə bütün kompleksin işə salınması Bakı, Sumqayıt şəhərlərində və bütün Abşeronda əhəlinin və xalq təsərrüfatının suya artan tələbatının ödənilməsində, sözsüz, böyük rol oynayacaqdır”.

Yeri gəlmişkən, Kür su magistralı layihəsinin icrası zamanı respublika inşaatçıları və quraşdırıcılarının gərgin əməyi sayəsində kəmərin tikintisində 50 min tondan artıq polad boru qaynaq və izolyasiya edilərək, xəndəklərə düzülüb, 180 min kubmetr monolit və yığma dəmir-beton, eləcə də metal-konstruksiyalar quraşdırılıb, 1,5 milyon kubmetrdən artıq torpaq işləri görülmüşdü. Bir sözlə, Kürün məcrasından Bakıyaqədər uzanan 140 kilometrlik magistral kəməri boyunca son dərəcə mürəkkəb və ağır zəhmət tələb edən işlər həyata keçirilmişdi.

Tikinti sahəsində toplanmış zəngin təcrübə Kür su kəmərinin ikinci növbəsinin çəkilişini də qısa müddətdə başa çatdırmağa imkan yaradırdı.

mürəkkəb texniki obyektin tikintisini və quraşdırılmasını qısa müddətdə başa çatdırmaq inşaatçılara, quraşdırıcılara, layihəçilərə, istismar işçilərinə böyük əmək qələbəsi münasibətlə təbrikini çatdırdı, onların fədakar əməyini yüksək qiymətləndirdi. Xatırladaq ki, o dövr üçün zərbəci tikinti elan olunmuş Kür su kəməri kompleksinin tam istifadəyə verilməsi Bakı və Abşerona saniyədə 3,5 kubmetr içməli suyun nəqliyə imkan yaradırdı.

Ötən əsrin 70-ci illərində ulu öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanda, o cümlədən, respublikamızın paytaxtı Bakı şəhərində genişmiqyaslı quruculuq işləri həyata keçirilir. Bakı şəhərində keçmiş İttifaq və yerli əhəmiyyətli bir sıra sənaye obyektlərinin istifadəyə verilməsi və xidmət sahələrinin fəaliyyətə başlaması işçi qüvvəsinə tələbatı xeyli artırır. Bununla əlaqədar olaraq paytaxtda, eləcə də Sumqayıtda yeni yaşayış massivləri salınır. Bu da Bakı və Abşeron yarımadasının içməli su təchizatını daha da yaxşılaşdırmaq zərurətini yaradır. Bu məqsədlə 1980-ci illərdə Kür su kəmərləri sisteminin ikinci növbəsinin tikintisi həyata keçirilir. İkinci növbə çərçivəsində mərhələlərlə Bakıya daha üç magistral su kəməri çəkilir. Bununla da, Kür su kəmərləri ilə Bakı və Abşerona nəql olunan suyun həcmi xeyli artırılaraq saniyədə 9,5 kubmetrə və ya sutkada 820 min kubmetrə çatdırılır.

Abşeron yarımadasının içməli su təchizatında mühüm əhəmiyyət daşıyan Ceyranbatan sutemizləyici qurğuların kompleksi və magistral su kəmərlərinin inşasında da ümummilli lider Heydər Əliyevin müstəsna xidmətləri olmuşdur. Xatırladaq ki, üç mərhələdə həyata keçirilən bu layihənin sonuncu mərhələsi 1978-ci ildə ümummilli liderin iştirakı ilə işə salınmışdır. Bununla da, Ceyranbatan sutemizləyici qurğularının məhsuldarlığı saniyədə 7,5 kubmetrə çatdırılmışdır. İçməli suyu istehlakçılara çatdırmaq üçün sutemizləyici qurğular kompleksindən 6 ədəd iri diametri su xətti çəkilmişdir.

Ulu öndərin Azərbaycana ilk rəhbərliyi dövründə Bakı şəhəri və Abşeron yarımadası ilə yanaşı, res-

düzgün sosial-iqtisadi strategiyanın uğurla həyata keçirilməsi nəticəsində Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi əbədi və dönməz xarakter aldı. Ümummilli lider Azərbaycanda siyasi sabitliyin bərpasına nail olmaqla yanaşı, ölkənin iqtisadi müstəqilliyinin əsasını yaratmaq imkanlarını nəzərdən keçirdi. Bunun üçün, ilk növbədə, Azərbaycanın zəngin karbohidrogen ehtiyatlarının ölkəmizin, xalqımızın gələcək fəxr və şöhrətinin təminatına yönəldilməsini nəzərdə tutan mükəmməl neft strategiyası işləyib hazırlandı. Beləliklə, 1994-cü il sentyabr ayının 20-də “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanması ilə Azərbaycanda iqtisadi sabitliyin təməli qoyuldu. Bu da öz növbəsində beynəlxalq maliyyə qurumlarının ölkəmizdə həyata keçirilən iqtisadi və infrastruktur layihələrinə marağını artırdı.

Müstəqilliyini yenidən qazanmış Azərbaycanın məhdud maliyyə ehtiyatları içməli su təchizatı sektorunda iri həcmli layihələrə həyata keçirməyə imkan vermirdi. Bütün bunları nəzərə alan ümummilli lider Heydər Əliyev əhəlinin içməli su təminatının yaxşılaşdırılması üçün beynəlxalq maliyyə təşkilatlarından kredit cəlb etmək təşəbbüsünü irəli sürdü. 1995-ci ildə dahi şəxsiyyətin göstərişi ilə fiziki və mənəvi cəhətdən köhnəmiş Ceyranbatan və Kür sutemizləyici qurğularının yenidən qurulması üçün Dünya Bankından, eləcə də Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankından dövlət zəmanətli kreditlər cəlb üçün danışıqlara başlanıldı. Məhz Heydər Əliyevin böyük qayğısı və şəxsi nüfuzu sayəsində ölkəmizin su sektoruna ilk dəfə olaraq güzəştli şərtlərlə kredit ayrılmasına nail olundu. Həmin danışıqların nəticəsi olaraq sözügedən banklar tərəfindən “Böyük Bakının su təchizatı sisteminin yenidən qurulması layihəsi”nə güzəştli şərtlərlə 88,7 milyon dollar kredit ayrılmasına razılıq verildi. Xatırladaq ki, bu, Azərbaycanın hökumətinin infrastruktur layihələrinin icrasına məqsədlə xarici banklardan aldığı ilk kredit idi.

Onu da qeyd edək ki, 1998-ci ildə icrasına başlanılan layihə çərçivəsində Ceyranbatan sutemizləyici qurğular

lar kompleksinin reagent təsərrüfatı, şəffaflaşdırıcılar, birinci növbə süzgeçləri sexi tam bərpa olundu. Bundan əlavə, kredit müqaviləsinin şərtlərinə uyğun olaraq ikinci və üçüncü növbə süzgeçləri sexi qismən yenidən quruldu, hər üç növbə üçün yeni xlorator təsərrüfatı yaradıldı. Ceyranbatan su anbarının ekoloji cəhətdən çirklənməsinin qarşısını almaq məqsədilə Avropa Birliyinin Azərbaycana fəvqəladə yardım proqramı üzrə ayrılmış qrantı hesabına mühüm layihələr həyata keçirildi.

Dünya Bankı, eləcə də Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının krediti hesabına maliyyələşdirilən “Böyük Bakının su təchizatı sisteminin yenidən qurulması layihəsi” çərçivəsində Kür sutemizləyici qurğular kompleksində də mühüm işlər görüldü. Layihəyə uyğun olaraq radial, üfqi durulduklar, süzgeçlər, xlorator və reagent təsərrüfatı, qaldırıcı nasos stansiyaları yenidən quruldu, Bakı şəhərinin su təchizatı sisteminin əsas istehsal sahələrində də bir sıra yenidənqurma işləri aparıldı. Bütövlükdə isə ulu öndər

reallığa çevrildi. Belə ki, dövlət başçısının sədrliyi ilə 2005-ci ilin sentyabrında Böyük Bakının su təchizatının yaxşılaşdırılması ilə bağlı keçirilən müşavirədə layihənin müxtəlif parametrləri müzakirə edildi və işlərin başlanılmasına qərar verildi. Dövlət başçısının iştirakı ilə 2007-ci ilin mart ayında təməli qoyulmuş həmin layihə çərçivəsində diametri 2 min millimetr olan borularla 262,5 kilometr uzunluğunda su kəməri çəkildi. Tikinti işləri ilə yanaşı, kəməri su ilə doldurmaq məqsədilə artesian quyuları qazıldı, ərazidə yarımstansiya quraşdırıldı, baş suqəbulədiç qurğular kompleksi və suyun təmizlənməsi üçün kəmərdə üzərində çoxsaylı nizamlayıcı qurğular inşa olundu.

Azərbaycanın içməli su sektorunda həyata keçirilən ən böyük layihələrdən sayılan Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəməri 2010-cu ilin son günlərində istismara buraxıldı. Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə kəmərin Yeni il ərəfəsində istifadəyə verilməsi paytaxt sakinlərinə əsl bayram töhfəsi oldu. Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin istismara verilməsi paytaxta saniyədə 5 kubmetr yüksək

Bakıya ötürülən suyun bir hissəsinin bilavasitə rəhbərliyi ilə Bakı şəhəri və Abşeron yarımadasında, həmçinin ölkənin regionlarında su və kanalizasiya layihələri uğurla icra olunub. Bakı şəhəri ilə yanaşı, respublikamızın regionlarında da içməli su təchizatının yaxşılaşdırılması üçün genişmiqyaslı işlər görüldü, bu sahədə mühüm infrastruktur layihələri həyata keçirildi. Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı dövlət proqramlarına uyğun olaraq su və kanalizasiya layihələrinin icrasına başlanılan 54 şəhər və rayon mərkəzinin 33-də

çməli və tullantı su, 13-də içməli su şəbəkələrinin tikintisi yekunlaşıb. Göründüyü kimi, ümummilli lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkə əhəlinin içməli su təminatının yaxşılaşdırılması məqsədilə yaradılan infrastruktur uzun illərdir ki, xalqımıza xidmət göstərir. Eyni zamanda, ulu öndərin əhəlinin su kimi əvəzsiz və vacib nemətlə təminatı istiqamətində verdiyi tövsiyə və tapşırıqlar hazırda ardıcılıqla həyata keçirilir. Məhz bunun nəticəsidir ki, bu gün Azərbaycanda istehlakçıların böyük əksəriyyəti Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının müəyyənləşdirdiyi standartlara uyğun keyfiyyətli içməli su ilə təmin olunurlar.

Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə reallaşdırılan “Böyük Bakının su təchizatı sisteminin yenidən qurulması layihəsi”nə Azərbaycan hökumətinin iştirakı payı da daxil olmaqla 100,93 milyon dollar xərcləndi. Reallaşdırılan tədbirlər nəticəsində təmizlənmə suyunun keyfiyyət göstəriciləri standartlara uyğunlaşdırıldı ki, bu da paytaxt sakinlərinin təmiz içməli su ilə təminatına imkan yaradırdı.

Azərbaycanda su təchizatı və kanalizasiya infrastrukturunun yaradılması istiqamətində həyata keçirilən işlər ümummilli liderin layiqli davamıdır. Cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirildi. Ulu öndərin Oğuz və Qəbələ rayonlarının ərazilərində yerləşən yeraltı suların Bakıya gətirilməsi kimi nəcib təşəbbüsü ölkə Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən

keyfiyyətli içməli suyun nəqliyə imkan yaradırdı.

Bununla yanaşı, 2011-ci ilin sentyabrında Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə Ceyranbatan gölünün yaxınlığında ultrasüzgeç texnologiyasına əsaslanan yeni kompleksin təməli qoyuldu. Ən son texnologiya əsasında tikilən kompleks 2015-ci ilin oktyabrında istifadəyə verildi. Ənənəvi təmizləmə qurğularından fərqli olaraq yeni kompleksdə suyun ultrasüzgeç texnologiyasına əsaslanılmaqla heç bir kimyəvi təmizlənmə aparılmadan avtomatik rejimdə mexaniki üsulla təmizlənməsi gerçəkləşdi.

Oğuz-Qəbələ-Bakı su kəmərinin və Ceyranbatanda yeni kompleksin istismara verilməsi Kür sutemizləyici qurğular kompleksində emal olunan və